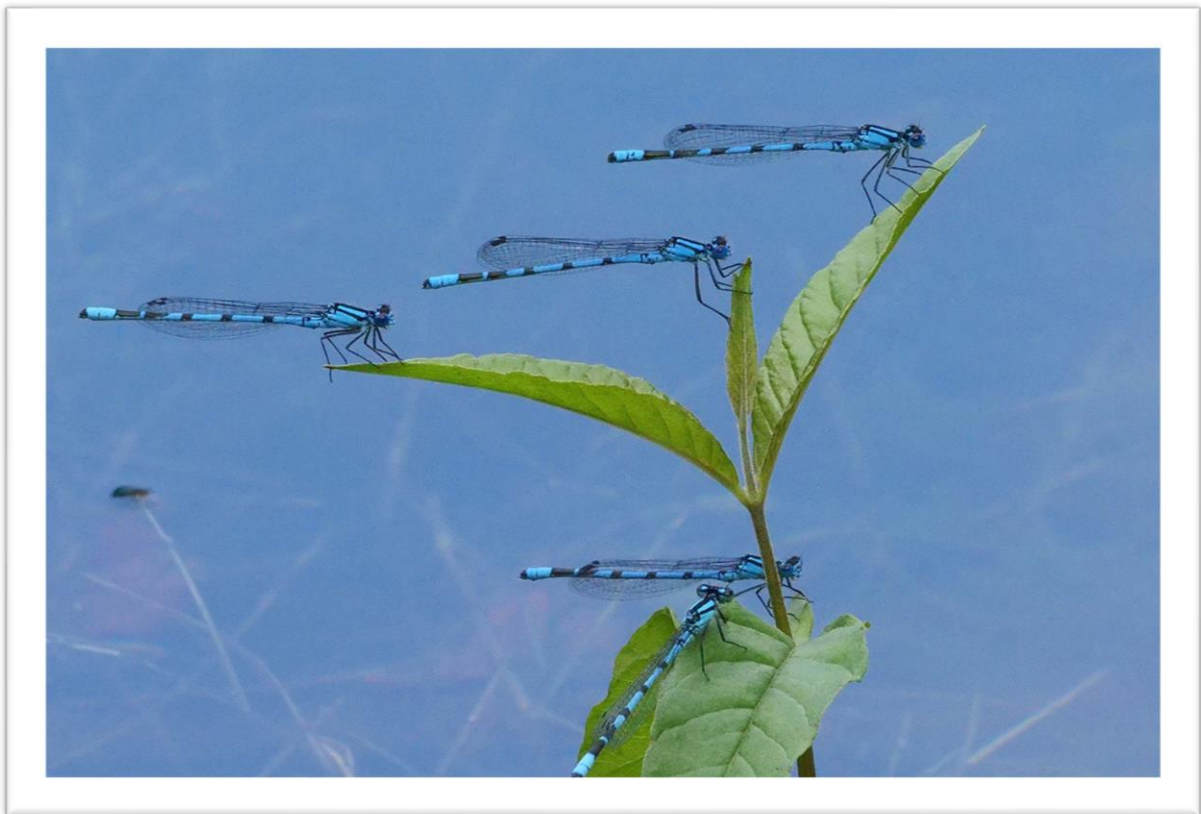
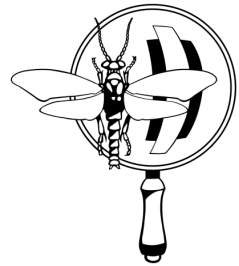

LANDELIJKE INSECTENWERKGROEP VAN DE KNNV

VEELPOOT

JAARGANG 35 - NR. 4 - oktober 2024

ISSN 1386-9965

Natuurvereniging
KNNV
Landelijke
Insecten
Werkgroep

Inhoudsopgave

Bestuur / organisatie / contributie / kopij Veelpoot.....	2
Van het bestuur	3
Sfeerverslag Zomerkamp 2024 LIW	4
Groepsfoto LIW Ommen augustus 2024	6
LIW weekend in Ommen 23-24-25 augustus 2024.....	7
Kleine spinvlieg (<i>Acrocera orbiculus</i>).....	12
De Bijenwolf - Rotterdam 24-8-2022.....	16
Op helm gespiest.....	22
Vlietlanden – Vlaardingen 15 juli 2024.....	24
Bursinia, gekke cicades uit Griekenland	27
Grote letter of kleine letter	29
Arme daas!	30

**Nieuwe leden worden ingeschreven na ontvangst van hun contributie.
Beëindiging van het lidmaatschap alleen schriftelijk vóór 1 november.
De beëindiging gaat dan in op 1 januari van het nieuwe jaar.**

Kopij voor het volgende nummer opsturen naar de redactie in gewone “platte tekst”, dus zonder opmaak en indien mogelijk met foto’s.

KONINLIJKE NEDERLANDSE NATUURVERENIGING LANDELIJKE INSECTENWERKGROEP (LIW)

Bestuur / organisatie / contributie / kopij Veelpoot

Opgericht 1988

Website: liw.knnv.nl

Email: liw@knnv.nl

Rekeningnummer NL63 ASNB 8833 0674 75 t.n.v. J.M. van Brakel

Bestuur

Voorzitter	Geert van Poelgeest	liw@knnv.nl
Secretaris	Anna Kreffer	liw@knnv.nl
Penningmeester	Koos van Brakel	penningmeester.liw@knnv.nl
Redactie Veelpoot	Koos van Brakel	veelpoot.liw@knnv.nl
Webmaster	Geert van Poelgeest	webmaster.liw@knnv.nl

Organiserende leden

- Weekenden: maaltijdvoorziening, Guus Dekkers
- Weekenden: beheer keuken, Sharida Bhageloe en Willemein Poot

Erelid

Wiet Fliervoet † 2015

Ledenadministratie

Email: liw@knnv.nl

Contributie lid € 7,00 per jaar

Adreswijzigingen e.d. liw@knnv.nl en ledenadm@knnv.nl

Veelpoot

Sluiting kopij	Verschijnen Veelpoot
Week 50	Week 1
Week 11	Week 14
Week 24	Week 27
Week 37	Week 40

Stuur foto's onverkleind op, los van de tekst, zorg wel voor een duidelijke titel van de foto en de naam van de fotograaf.

Foto omslag: Watersnuffels bosvijver Landgoed Heidestein (Koos van Brakel)

Van het bestuur

Het zomerweekeinde is weer achter de rug in Ommen, erg leuk om er voor een tweede keer te komen. Het voelt vertrouwd aan. Lees het sfeerverslag van Maita in dit nummer.

Het bijzondere van dit weekend was dat we op de vrijdagavond geen patat hebben gegeten; Willemein en Sharida hebben soep gemaakt, brood erbij, dat smaakte prima. De keuken van de Repelaerhoeve was daarvoor prima ingericht. Vier deelnemers aan dit weekeinde zijn ook lid geworden. Dus Joke Jansen, Agaat Mesman, Marijke Heijne en Josje den Houdijker welkom bij onze werkgroep. We zijn als werkgroep gebruik gaan maken van het landelijke ledensysteem. Dat maakt het voor ons makkelijker om de administratie bij te houden en kunnen we direct zien of iemand lid is van de KNNV. Er waren een tiental leden die dat nog niet waren, zij hebben hierover bericht gekregen.

De website is actueel, met o.a. Veelpoot van dit jaar en een excursie op 30 september. Zie <https://liw.knnv.nl/>

Wist je dat de LIW een eigen plek op waarneming.nl heeft? Klik hier op <https://waarneming.nl/organizations/16251/>

Sta je bij de ledenlijst?

<https://waarneming.nl/organizations/16251/memberships/>

Als dat niet zo is meld je als lid

Voor de waarnemingen van het weekeinde in augustus

[Klik hier](#)

Sfeerverslag Zomerkamp 2024 LIW

(Maïta van der Mark)

Van 23 tot en met 25 augustus vond de zomereditie plaats van het Insectenweekend 2024. En omdat ik voor de eerste keer meedeed – lid geworden in het begin van dit jaar -, dacht Geert dat ik wel de juiste persoon was om het sfeerverslag te schrijven. Laat ik maar meteen het belangrijkste beginnen: de sfeer was goed! Met ruim vijfendertig deelnemers, uit alle hoeken van het land en met uiteenlopende interesses en kennisniveaus, was het een gemoedelijke en inspirerende bijeenkomst. Op de vrijdagavond leerden we elkaar wat kennen bij het avondeten. Dit keer was er vegetarische soep verzorgd door Willemein, Sharida en Guus. Het was heerlijk. Na het eten kregen we twee presentaties van een kwartier. Eentje over het wetenschappelijk project ARISE, waarbij DNA wordt verzameld en vastgelegd van inheemse insecten. Het blijkt dat van heel veel insecten dat nog niet het geval is. De presentatoren Aglaia Bouma en Jan Wieringa vertelden hier enthousiast over. Ook wij – liefhebbers in het veld, kunnen hier aan bijdragen. Dezelfde avond konden geïnteresseerden al zich inschrijven en onderzoeks-kits meekrijgen. Op de website <https://www.arise-biodiversity.nl/nl> kan je hierover meer lezen. Daarna kregen we een presentatie van de ontwikkeling van bosmieren in de omgeving van Soest. En er werden twee lokinstallaties voor nachtvinders neergezet. Dit waren precies de activiteiten die ik hoopte mee te maken dit weekend. Ik ben vrijwilliger in de wijktuin De Groene Schakel in Nijmegen en heb al lang de wens om de insectenstand beter te leren kennen in ons 'rewilding' stukje natuur midden in de stad. Binnen mijn vrijwilligersnetwerk ben ik nog geen insectenliefhebber tegengekomen om mee te sparren en samen iets te ondernemen. En dan is zo'n weekend fijn. De volgende dag vertrokken deelnemers naar verschillende stukjes natuurgebied in de omgeving;

lopend, te fiets of met de auto. Groepjes ontstonden spontaan. We kwamen elkaar ook her en der weer tegen, even rustend en etend, maar wel steeds doorpratend over een mooie insectenwaarneming. Ik liep mee met een meer ervaren 'insectenvinder' en mocht gebruik maken van zijn vlindernetje en wat potjes voor vangsten. Van iemand anders leende ik een bordje voor de meest basale – maar nog steeds bevredigende – techniek; kloppen op een tak of boom met een stevige stok en de insecten zien vallen op je bordje. Zo kwam ik een exemplaar tegen uit mijn favoriete familie, de wantsen. Het zat in een laag eikje, nauwelijks groter dan een zaailing, te midden van de zandverstuivingen 'de Sahara'. Wat een toeval dat we 's avonds juist over de wantsen een presentatie kregen geïllustreerd met prachtige foto's. Daarnaast kregen we ook een presentatie over de wespenfamilie en deel twee van het bosmierenrelaas. Ik ga nu heel anders naar die grote bergen kijken! Ook kreeg ik de tip dat Kenniscentrum EIS in Leiden gratis A2-posters heeft over o.a. wantsen. Voor bestelinformatie zie <https://www.eis-nederland.nl/posters>. Ik hoop ze binnenkort in huis te hebben. De zondagochtend maakten we eerst snel met elkaar de accommodatie aan kant en poseerden we buiten voor een groepsfoto. Daarna werden de laatste uitstapjes gemaakt naar verschillende gebiedjes. Ik ging nu mee naar een rustig plekje aan de waterkant langs de Regge. Ik had bij inschrijving al verteld aan Geert dat ik met name geïnteresseerd ben in de relaties tussen insecten en hun leefgebieden. Hoe leeft zo'n wants in zo'n minuscuul eikje? Hoe steekt het de zandvlakte over bijvoorbeeld? Wat is zijn verhaal? En ook dat ik graag haiku's schrijf over de natuur. Ik benutte daarom mijn tijd aan de Regge om de laatste haiku voor dit verslag af te maken en nog eens terug te denken aan de insecten, planten en vogels die we in de afgelopen dagen gezien hebben.

Ik wist niet goed van mijzelf wat voor soort insectenliefhebber ik ben en welke richting het voor mij op zou gaan, maar ik heb dit weekend gemerkt dat er allerlei schakeringen insectenliefhebber zijn. Net zoals in de wantsen- en nachtvlinderfamilie. Misschien dat EIS ooit een poster van deze genus maakt; de insectenliefhebber!

Haiku's Zomerkamp 2024 LIW

I.

verlangend zoekt mens
insect klein en verborgen
kreet van verrukking

II.

gewone kielwants
met geeloranje sokjes
Jugendstil-adept

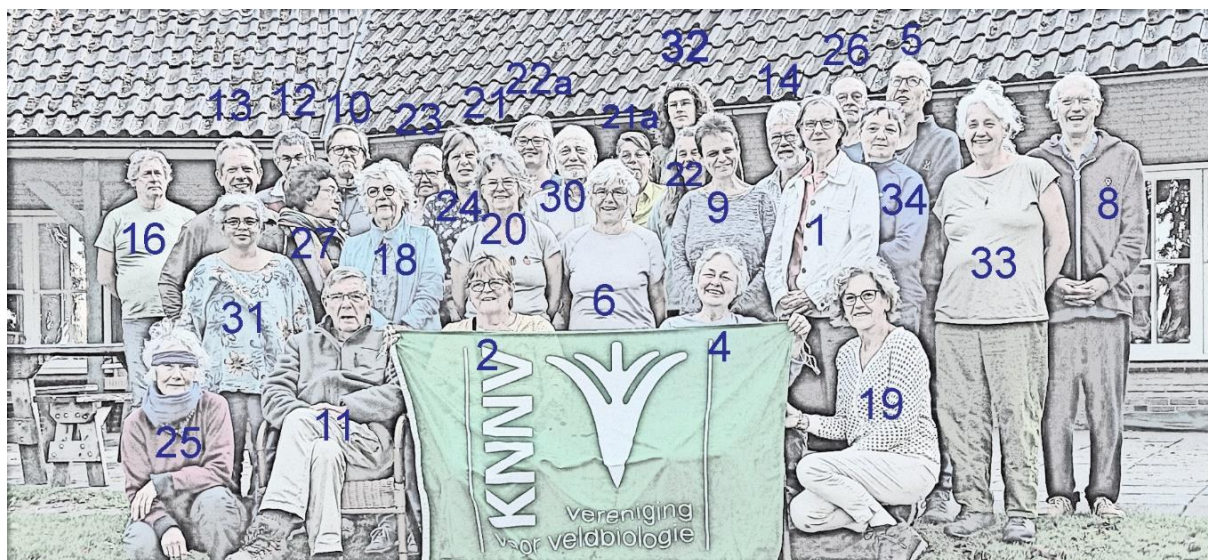
III.

Je zoekt en zoekt me
wordt maar stil en ga zitten
dan kom ik naar je toe

Maïta van der Mark, augustus 2024

Groepsfoto LIW Ommen augustus 2024

1. Adrie van Dam	20. Lia Adriaans
2. Agaat Mesman	21. Marian Barendtszen
4. Anna Kreffer	21a. Marianna Lubbers
5. Corné Kriesels	22. Marianne Stahle
6. Corrie Buschman	22a. Maïta van der Mark
8. Geert van Poelgeest	23. Marijke Heijne
9. Grietje Vlasma	24. Marja van der Grift
10. Guus Dekkers	25. Mettje Oosterhuis
11. Hans Oudejans	26. Michel van Adrichem
12. Hans van Helden	27. Ofra Carmi
13. Herman Offereins	30. Rudolf van Hengel
14. Jan Smit	31. Sharida Bhageloe
16. Jan Jaap Boehlé	32. Sverre Pijpker
18. Joke Jansen	33. Wankja Ferguson
19. Josje den Houdijker	34. Willemein Poot

LIW weekend in Ommen 23-24-25 augustus 2024

(tekst en foto's Willemein Poot)

Sharida en ik arriveerden 's middags en doken gelijk de keuken in. Corrie en Guus kwamen helpen met het bereiding van de avondmaaltijd, terwijl anderen zich storten op de insecten in de omgeving. Met name de kruidentuin naast het pand, bleek weer een dankbare plek te zijn om wat leuke soorten te zien.

In een ander pand op het terrein was een groep jongeren aanwezig. Een van de leiders kwam vragen wat wij aan het doen waren. Anna legde hem het verband uit tussen de rhododendronknopvreter (*Seifertia azaleae*) die de rhododendronknoppen niet uit laat komen, maar bedekt met zwarte speldenknopachtige paddenstoelen en de exotische **rhododendroncicade** (*Graphocephala fennahi*), die de gaatjes in de knoppen maakt, waar de rhododendronknopvreter gebruik van maakt. De jongeren werden uitgenodigd om 's avonds en 's morgens te komen kijken naar de vlinderval.

Normaal gesproken trokken wij voor de avondmaaltijd eropuit om ergens verdeeld over diverse kleine eetgelegenheden een frietje of iets dergelijks te gaan eten. Nu aten wij gezamenlijk een maaltijdsoep met brood.

In de avond gaven, zoals aangekondigd, Aglaia Bouma en Jan Wieringa informatie over het onderzoek ARISE. Waar de afkorting ARISE voor staat ben ik even kwijt. ARISE is een samenwerking van Naturalis Biodiversity Center, de Universiteit van Amsterdam, het Westerdijk Fungal Biodiversity Institute en de Universiteit Twente. Met ARISE willen ze meercellige Nederlandse natuur op DNA in kaart brengen. De plantendata van wilde planten is al grotendeels verzameld, deze zal nog worden aangevuld met tuinplanten. Voor insecten, geleedpotigen en weekdieren moet de databank nog grotendeels worden gevuld.

Wat is het voordeel van ARISE? Middels watermonsters kan worden vastgesteld welke dieren er in een bepaald water leven. Maar ook hoeven ze niet meer alle beestjes in vallen per beestje te onderzoeken, omdat uit het vochtmonster kan worden vastgesteld welke beestjes er in het vocht zitten. Dan hoeven alleen de "krenten in de pap", die nog niet in het ARISE bestand staan, onderzocht te worden. Anderzijds hoeft niet elk beestje dat reeds bekend is gedood te worden.

Een insectenpootje voor een DNA monster is dan al genoeg en ook de geslachtsorganen hoeven dan geen duidelijkheid meer te geven.

Jan en Aglaia vroegen ons om te helpen de ARISE databank te vullen. Voor ARISE zijn eenmalig 3 dieren van verschillende locaties nodig die in 96% alcohol worden bewaard. Er is een website waarop je kan opzoeken welke dieren er nog nodig zijn. Voor wie mee wil doen wordt een kit met 30 flesjes ter beschikking gesteld. Via je

persoonlijk account kan je aangeven welke dieren je voor ARISE hebt verzameld. Deze worden geregistreerd, zodat er niet onnodig dieren worden ingestuurd waarvan er al genoeg monsters zijn.

Als het doosje vol is of zoveel eerder als je nodig vindt stuur je de kit in zijn geheel weer terug. Het project wordt gefinancierd door de Nederlandse overheid en de resultaten zijn beschikbaar voor iedereen die dat wil en komen dus niet achter een betaalmuur.

Vervolgens presenteerde Rudolf zijn onderzoek met betrekking tot de ontwikkeling van mierennesten in de omgeving van Soest. Hij volgt de ontwikkeling van de mierennesten al zo'n 60 jaar.

Ook werden er door Ria mooie foto's getoond van de in de jaren 2022 t/m 2024 gemaakt tijdens LIW weekenden.

Jan gaf een presentatie met prachtige foto's over wespen.

Enkelen gingen op pad om te nachtvlinderen. Ook werd er traditiegetrouw een nachtvlinderlamp bij onze locatie opgezet.

Voor het ontbijt waren velen te vinden bij de vlinderval om te zien welke diertjes er op het licht af waren gekomen.

Na het ontbijt gingen wij op de foto. Onze hoffotograaf zei nog dat de camera kapot was, toen iemand een foto van haar wilde maken. Later bleek dat de foto's niet op de camera stonden.

Vervolgens kregen wij van Aglaia Bouma en Jan Wieringa uitleg hoe de ARISE kit werkt. Van 2 nachtvlinders die op het licht waren afgekomen bleken nog niet 3 exemplaren voor ARISE verzameld te zijn, deze werden nu verzameld.

Het weer begon iets op te knappen en iedereen ging naar een plaats van zijn/haar keuze om deze dag naar insecten te zoeken. Wij gingen naar de Sahara. Onderweg, tussen de parkeerplaats en de Sahara ontmoetten wij Rudolf, die onder andere de zeldzame stronkmieren had ontdekt tussen de weg en het fietspad nabij het spoor. Verder zagen wij daar o.a. de gewone **boerenwormkruidgallen** op de bloemen en stengels van boerenwormkruid. Gek genoeg komt deze gal bijna alleen maar in het oosten van ons land voor terwijl boerenwormkruid in het hele land voorkomt.

Ook troffen wij er diverse rupsen en wantsen in deze berm aan. Het duurde daarom even voor wij het spoor overstaken en bij de Sahara aankwamen, waar wij de lunch nuttigden. De beloofde hei bestond uit een teleurstellende paar vierkante meter heideplantjes. Er waren werkzaamheden verricht om de grove dennen af te knippen, en zo de hei meer ruimte te geven, maar er moest nog geplagd worden. Het heideherstelproject was nog niet afgerond.

Wij sloegen een **rupsendoder** gade die een rups heeft gevonden en nu een mooi plekje voor een holletje zocht. Bij de blauwe pijl ligt de rups van een spanner.

Ook sloegen wij een parende **blauwvleugelsprinkhanen** (*Oedipoda caerulescens*) paar gade. Waarbij het ons opviel hoe groot het vouwtje is ten opzichte van het mannetje.

In de loop van de middag waren sommige batterijen leeg van zowel de camera's als van sommige hun fysiek. Daarom gingen diverse personen weer terug naar onze slaappleaats. Wij liepen nog een stukje het bos in. Daar vonden wij vooral veel verschillende gallen op eik. Ik zag het rupsje van de **hennepnetelspanner** (*Perizoma alchemillata*) net zijn kopje uitsteken boven het kransje met de zaden.

Sharida ontdekte slakrupsen op de onderzijde van Amerikaanse eik en ook 3 blauwe eitjes met een gaatje erin. Later ontdekte zij dat het Kroonvogeltje (*Ptilodon capucina*) blauwe eitjes legt.

Op aanraden van Rudolf bezochten wij het zeer oude buurtschap Junne, die vol gerestaureerde boerderijen staat. Wij zagen daar een terrasje waar wij wat konden

drinken en een ijsje eten. Omdat ik niet van hoorntjes hou en een (papier met) PFAS bakje niks vind, vroeg ik om een bolletje ijs op een schoteltje. Dat kon niet, maar in een glas kon gelukkig wel. Ze hadden er heel lekker ijs. De eigenares waarschuwde ons voor naderend noodweer, maar gelukkig bleef dat nog even uit.

Terug bij onze accommodatie ontdekte Sharida een microvlinder op een picknicktafel op het terras. Terwijl wij deze ieniemienie vlinder probeerden fatsoenlijk op de foto te zetten zagen wij een wesp met een prooi aankomen vliegen. Zij verdween ergens bij de andere picknicktafel. Ik zag haar nog net met een groene vlieg via een gaatje in het onderstel onder de plank, die onderdeel uit maakte van het "tafelblad", verdwijnen. Wij keken en keken, maar zagen haar niet vertrekken. Niet veel later arriveerde ze weer met een groene vlieg. Onze aanwezigheid dicht bij haar holletje, bracht haar even in verwarring, maar die overwon ze. Ik zag kans 3 foto's te maken, maar ze waren helaas geen van alle scherp. Wij hadden geen tijd om een 3^e poging af te wachten. De spullen voor de traditionele Chinese maaltijd moesten klaar gezet worden.

Na de maaltijd begon het flink te waaien. Niet iedereen had de ramen gesloten en vond Marijke een grote sprinkhaan op haar bed, die naar binnen was gewaaid. Daarna begon het niet een beetje maar heel heftig te regenen.

Rudolf ging deze avond wat dieper in op wat landschapsbeheer en wat 'rewilding' doet met mieren. Bijvoorbeeld een wal van takken die goed is voor allerlei dieren en mensen buiten houdt belemmert mieren de doorgang naar hun voedselgebied in het bos. Of dat een boom die gekapt werd voor de mieren die eronder leefde zodat ze licht op hun nest kregen. Hoewel er mieren zijn die zonlicht nodig hebben, hielden juist deze mieren niet van zonlicht en dus verplaatste hun enorme nest naar een schaduwrijk plekje verderop. Els had een presentatie over wantsen met waanzinnig mooie wantsen op prachtige foto's.

Omdat de groepsfoto's van de vorige dag mislukt waren, werd er door onze hoffotograaf na het ontbijt en het leegruimen van de kamers, een nieuwe serie foto's gemaakt.

Vervolgens gingen wij naar het Junner Koelandje. En bij het zien van de eerste beste brem en jeneverbes stortten wij ons erop om ook van die prachtige wantsen te zien. Helaas hielden ze zich de hele dag voor ons verborgen. Wij kwamen bij een veld en zagen daar een enorme vlieg. Het was een **hoornaarroofvlieg** (*Asilus crabroniformis*). Het beest ging steeds op een kaal stukje zitten, zodat het goed zicht had op de omgeving. Het is een insect dat het meest van oostelijk Nederland houdt.

Wij draaiden een paar stronken om op zoek naar leuke beestjes, maar de stronken waren nog te vers.

Op aanraden van Els liepen wij het bosperceel door en kwamen op een veldje met hei. Er stond meer hei dan op het veldje de dag ervoor. Er stonden heel veel jeneverbessen afgeladen met bessen. Nog iets verder kwamen wij op een onwaarschijnlijk mooi veldje, dat blauw zag van het zandblauwtje, er fladderde icarusblauwtjes (*Polyommatus icarus*) en vuurvliedertjes (*Polyommatus icarus*) rond. Op een stukje met zand landde een hoornaarroofvlieg met een kever, die hij op zijn gemak leeg ging zuigen. De hengst kwam er met zijn merries aangelopen. Het was er onwaarschijnlijk mooi, maar wij konden niet langer blijven. Terug naar onze accommodatie, spullen ophalen en naar huis. Het weekend is veel te snel om.

Foto hoornaar – Guus Dekkers

Kleine spinvlieg (*Acrocera orbiculus*)

(tekst Aart Noordam en Herman de Jong – foto's Aart Noordam)

Een Kleine spinvlieg (*Acrocera orbiculus*) opgekweekt uit een Heidemuisspin (*Haplodrassus signifer*)

Inleiding

In Nederland komen zeven soorten spinvliegen (Acroceridae) voor; soorten van deze familie parasiteren exclusief op spinnen. De zeer kleine vliegenlarve dringt het lichaam van een spin binnen en eet na verloop van tijd de spin helemaal op. In dit artikel vermelden we voor het eerst de kweek van een Kleine spinvlieg (*Acrocera orbiculus*) uit een Heidemuisspin (*Haplodrassus signifer*). Niet alleen is nog nooit een soort muisspin (*Haplodrassus*) gemeld als gastheer voor een spinvlieg, welke soort spinvlieg ook; maar de familie Gnaphosidae, waar deze spin toe behoort, wordt vrijwel nooit gemeld als gastheer van een spinvlieg, in tegenstelling tot bijvoorbeeld wolfspinnen of springspinnen. Deze verder op de diluviale oostelijke zandgronden wijd verspreide soort spinvlieg lijkt nog nooit gemeld van de provincie Utrecht.

Het monster

Heleen en Aart Noordam namen 19 februari 2024 van Leersum een paar monsters strooisel mee om thuis uit te zoeken. Deze dag twee maal $\frac{1}{4}$ m² van een bosrand grenzend aan een veld pijpestrootjes in het Leersumse Veld even ten zuiden van Valkenheide (fig. 1).

Fig. 1 $\frac{1}{4}$ m² uitgezocht strooisel; Leersum 19 febr 2024

Meest talrijke soort mier in dit monster was de Bosslankmier (*Temnothorax nylander*), fig 2 & 3, met 60 werksters en 2 koninginnen.

Fig. 2 & 3. Bosslankmier (*Temnothorax nylander*) koningin en werkster in monster Leersum 19 febr 2024

Aan spinnen zat er bijvoorbeeld een vrouwtje van het Hangmatspinnetje *Centromerus pabulator* in en twee jonge muisspinnen. De ene muisspin bleek na twee maanden volwassen geworden een Heidemuisspin: de andere werd nooit volwassen. Op 10 april was de spin, een subadult mannetje, overleden en uit een gat boven voor in zijn leeggevreten achterlichaam (fig. 4) was een larve gekropen: de moordenaar, een spinvliegjarve die eerst nog wit en langwerpig was (fig. 5).

Fig 4 & 5 10 april 2024 leeggegeten subadult mannetje Heidemuisspin (*Haplodrassus signifer*) & de uitgetreden larve/pop *Acrocera orbiculus*

Van pop naar vlieg

De ontwikkeling tot volwassen vlieg geschiedde in korte tijd, evenals bij vorige door Aart opgekweekte spinvliegen binnen twee weken. Dit is wat sneller dan de "gewoonlijk 2 tot 3 weken" die Schlinger (1987) opgeeft. Op volgende foto's ziet men de pop de vorm van de vlieg aannemen en donkerder worden. De net uitgekomen vlieg is nog heel bleek maar wordt gauw donkerder, zoals gewoonlijk bij net ontpopte insecten. De eerste vliegenfoto is van 23 april ongeveer 4 uur 's ochtends als het abdomen nog bijna geheel wit is. Op de tweede foto zelfde dag 10 uur 's avonds heeft de vlieg al behoorlijk wat kleur. Op de derde en vierde foto van de volgende dag is de vlieg nog een stuk donkerder. De vlieg werd door Herman de Jong gedetermineerd als vrouwtje *Acrocera orbiculus*, en bevindt zich in zijn collectie.

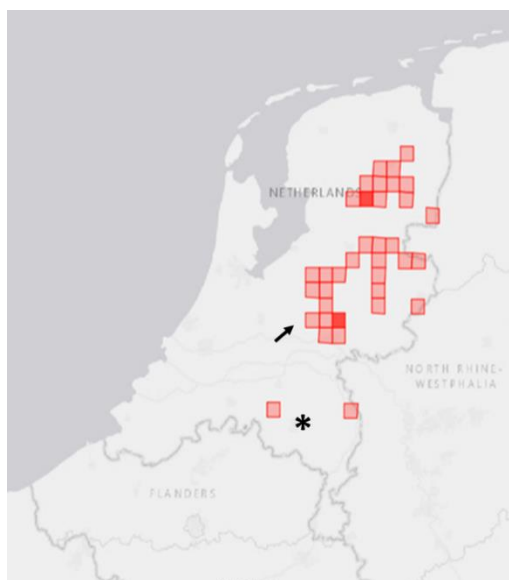

Fig. 6, 7 & 8. Pop *Acrocera orbiculus* op resp. 12, 16 en 20 april 2024

Fig. 9-12. Net uitgekomen vrouwtje *Acrocera orbiculus* v.l.n.r. 2x op 23 april en 2x op 24 april 2024

Verspreiding in Nederland

In Nederland is *Acrocera orbiculus* van de zeven soorten Acroceridae de meest gevonden soort. Op waarneming.nl stonden in september 2024 111 waarnemingen van Acroceridae. Hiervan betroffen maar liefst 98 *Acrocera orbiculus*, aangegeven met rode vierkanten in de kaart hier. Herman onderzocht het weinige materiaal van deze soort in museum Naturalis: dit betrof 5 locaties met in totaal 7 vliegen (Denekamp, Best, Nunspeet, Lattrop en Epe). Om het kaartbeeld niet te verstoren is van deze 5 locaties alleen Best met een zwart sterretje aangegeven. De vlieg van dit artikel is dus nieuw voor de provincie Utrecht, aangegeven met een pijl.

Rode vierkanten: alle waarnemingen van *Acrocera orbiculus* op waarneming.nl - Stand d.d. 11 sept. 2024
 Zwart sterretje: materiaal uit Naturalis.
 Pijl: de vlieg van dit artikel

Seizoen

Waarneming.nl laat voor deze soort een aaneengesloten vliegperiode zien met een maximum in juli, en vroegste en laatste data 23 mei en 15 september. De vroege datum van de vlieg uit dit artikel (23 april) is wellicht veroorzaakt door het thuis opkweken bij huiskamertemperatuur en voldoende voedsel voor de spin.

Discussie

Lang was de Amerikaan Evert Schlinger (1928-2014) de centrale persoon voor Acroceridae – zie zijn artikel met een totaal overzicht tot 1987. Hij kweekte in zijn leven meer dan 5000 spinvliegen op, vaak met hulp van studenten. De opgegeten spinnen werden voor hem door spinnenkenners op naam gebracht. De Amerikanen Gillung & Borkent (2017) geven een recenter wereldwijd overzicht van alle gemelde spinnen als slachtoffer van vliegen (meest Acroceridae).

Door de verborgen levenswijze is er nog veel niet bekend. Kehlmaier & Almeida (2014) noemen *Acrocera orbiculus* de talrijkste Acroceridae in Europa, en presenteren van deze soort pas de vierde uit een spin opgekweekte vlieg, waarbij die spin pas de derde spinnenfamilie betekende als gast voor deze spinvlieg (Amaurobiidae, naast eerder Lycosidae en Clubionidae). De springspin uit 2020 in Noordam (2020 & 2021), *Euophrys frontalis* (Salticidae), betekent de vierde spinnenfamilie en de Gnaphosidae uit dit artikel de vijfde spinnenfamilie als gast voor deze spinvlieg. Er zullen nog wel meer families volgen; het vrouwtje Acroceridae

maakt weliswaar grote aantallen eieren, tot 5000 stuks, maar door de kleine trefkans van de minuscule larve, die de spin zelf moet opzoeken, lijkt het of de soorten Acroceridae weinig kieskeurig kunnen zijn. Voorwaarde is dat de rondkruipende larve de spin moet kunnen treffen. De doorgaans midden in zijn web hangende kruisspin is nog nooit gemeld als gastheer van een Acroceridae – andere webspinnen die zich in een retraite bevinden zoals de Venstersectorspin (*Zygiella x-notata*) wel.

Het genus *Acrocera* staat apart in de plek waar de volgroeide larve de spin verlaat: bij alle andere Acroceridae is dit ventraal, maar bij *Acrocera* is dit dorsaal op het achterlichaam (zie fig. 4). Dit lijkt speciaal ook te passen bij Gnaphosidae als gastheer. Spinnen van deze familie hebben hun buik vaak plat op de ondergrond, waarbij ventraal de spin verlaten voor de larve lastig zou kunnen zijn.

Nog een bijzonderheid die aan deze soort spinvlieg is uitgezocht door Deense biologen (Nielsen et al, 1999): beschreven in Noordam (2020 & 2021). Kort herhaald: de minuscule smalle larve – nog geen millimeter lang - boort in een spinnenpoot een gaatje en vormt in de spinnenpoot een nieuwe huid en perst zijn lichaamsinhoud door het gaatje daarin, waarbij de oude huid aan de buitenkant van de spinnenpoot blijft zitten, het gaatje afdekkend. De vervelde larve reist dan door het spinnenlichaam naar de boeklongen voor in het achterlichaam waar het zuurstof van betreft en waar uiteindelijk het opeten van de spin begint. Nog onduidelijk is of dit proces uniek is voor *Acrocera* of dat ook sommige andere spinvliegen zo te werk gaan. Het wijst in ieder geval naar de lange tijd die spinvliegen gehad hebben om hun levenswijze te evolueren – hun oudst gevonden fossielen zijn uit de Jura, 160 miljoen jaar oud.

Tot zover over deze spinvlieg. Met dank aan Heleen voor allerlei ondersteuning.

Literatuur

Jessica Gillung & Christopher Borkent, 2017. *Death comes on two wings: a review of dipteran natural enemies of arachnids*. *Journal of Arachnology*, 45 : 1-19.

Herman de Jong et al, 2000. *The Acroceridae (Diptera) of the Netherlands*. *Entomologische Berichten* 60 : 171-179.

Christian Kehlmaier & Jorge Mota Almeida, 2014. *New host records for European Acroceridae Diptera with discussion of species limits of Acrocera orbiculus Fabricius based on DNA barcoding*. *Zootaxa* 3780 : 135-152.

Boy Overgaard Nielsen et al. 1999. *Self-injection of a dipteran parasitoid into a spider*. *Naturwissenschaften*, 86 : 530-532.

Aart P. Noordam, 2020. *Een verrassing van de Hoge Veluwe – vlieg Acrocera wint van spin* *Euophrys*. *Veelpoot* 31 2020(2) : 17-20.

Aart P. Noordam, 2021. *European Acroceridae – new host records, modified epigynes and the British isolation*. *Newsletter British arachnological society* 150 : 10-14.

Evert I. Schlinger, 1987. *The biology of Acroceridae (Diptera) : True endoparasitoids of spiders*, p 319-327 in : Wolfgang Nentwig ed. *Ecophysiology of spiders*.

De Bijenwolf - Rotterdam 24-8-2022.

(tekst en foto's Sharida Bhageloe)

Ruderale grond op bebouwd gebied in de wijk Feyenoord komt weinig voor. Door de aanhoudende droogte zijn er wat stukken langs het parkeerterrein onbegroeid. Kale zandvlaktes zijn er ontstaan, dit is waar de Bijenwolf het van moet hebben. Verspreid over het parkeerterrein zijn er wel 50 tot 60 nesten te zien.

De Bijenwolf (*Philanthus triangulum*) is een graafwesp, die niet in een nest woont, maar solitair leeft. Deze soort komt van eind mei tot begin oktober voor op open, zandige of lemige plekken, bij voorkeur op steile wanden. Soms wordt het nest gemaakt onder plaveisel in stedelijke gebieden. Het is een warmte minnende soort. De Bijenwolf is een grote wesp van 8 tot 17 mm groot, mannetjes blijven veel kleiner dan vrouwtjes. De kleur is zwart met gele poten en een gele onderbroken bandering op het achterlijf. De grote kop is duidelijk ingesnoerd en de antennes zijn plat en breed.

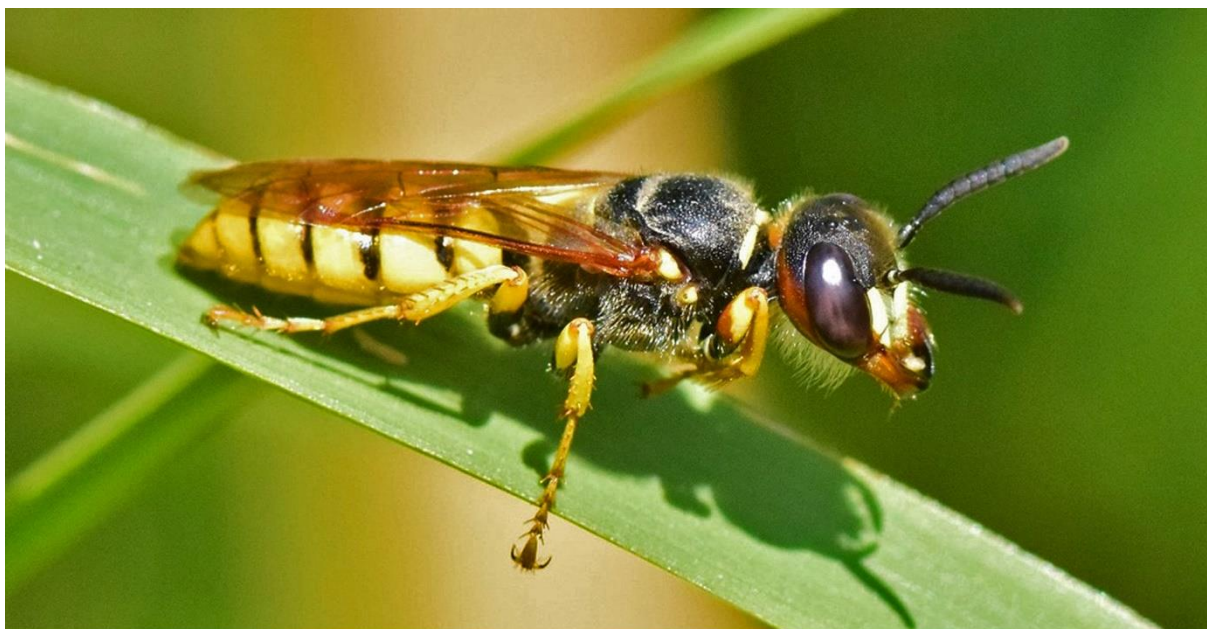

Foto 5-9-2021 Hoek van Holland

De kop van een bijenwolf ziet er niet vriendelijk uit, maar als je ziet hoe deze wesp zich inspant om nageslacht voort te brengen heb je alleen maar respect voor dit bewonderenswaardige wesp.

De Bijenwolf dankt zijn naam aan het feit dat zij bijen (honingbijen) vangt voor haar gebroed. De Bijenwolf als volwassen dier eet voornamelijk stuifmeel en nectar van verschillende planten. De mannetjes zijn onschuldige bloembezoekers. Het grotere vrouwtje echter is in staat met haar gevoelige reukzintuigen een honingbij van andere insecten te onderscheiden. Als ze een Honingbij heeft gevonden blijft ze boven de bij hangen tot het juiste moment daar is om aan te vallen. Dan stort de wesp zich op de Honingbij, met haar poten grijpt ze de bij vast. Meteen geeft de wesp de Honingbij een verlammeende steek en perst het gif door het lichaam van de honingbij. De Bijenwolf heeft een harde gladde pantser waardoor de Honingbij haar niet met haar angel kan steken

Daarna wordt de Honingbij zo sterk in elkaar gedrukt dat de nectar vanuit de honingmaag naar de mond stroomt en dan vervolgens door de Bijenwolf wordt opgelikt. Buik aan buik, kop aan kop wordt de Honingbij naar het nest gevlogen.

Foto 24-08-2022 Rotterdam
Bijenwolf vrouwtje met een honingbij.

Goudwesp spec

Gewoon knuppeltje

Dambordvlieg spec

De Bijenwolf wordt door verschillende parasieten belaagd, zoals de Blonde zandgoudwesp (*Hedychrum rutilans*). Vliegen van de genera *Metopia* en *Sphecapata* en blaaskopvliegen van het genus *Conops*.

Het zijn als larve parasitair levende insecten die met belangstelling de activiteiten van een ploovleugelwesp gade slaan. Wanneer de ploovleugelwesp een ei gelegd heeft zal de goudwesp in hetzelfde nest ook een ei leggen. De larve van de goudwesp eet de larve van de ploovleugelwesp en de voedselvoorraad op. Ze worden hierdoor ook wel koekoekswespen genoemd.

Het Gewoon knuppeltje (*Physocephala rufipes*) is een vliegsoort uit de familie van de blaaskopvliegen. Het volwassen insect wordt 10 tot 18 millimeter groot. De basiskleur van het achterlijf is rood tot zwart met enkele gele bandjes, de kop is geel met een zwarte band, de poten zijn rood. Blaaskopvliegen zijn parasitoïden die meestal bijen en wespen als gastheer gebruiken. Het vrouwtje legt in de vlucht een eitje in een volwassen insect waarna de larve in dit insect leeft. De gastheer trekt zich na enige tijd terug en sterft uiteindelijk.

Broedparasitaire dambordvliegen (*genus Senotainia*) leggen hun larven op Honingbijen, die als prooi door de Bijenwolf worden aangesleept. De vliegen houden de activiteiten van de Bijenwolf nauwlettend in de gaten.

Bedreigd?

Enkele eeuwen geleden kwam op de zandgronden de Bijenwolf zo massaal voor dat hele honingbijenstanden werden vernietigd. In Zuid-Europa is dat nog steeds het geval. Bij hoge uitzondering worden ook solitaire bijen gevangen.

Toen er in vorige eeuwen (vóór 1900) meer dan tienduizend nesten op een terrein voorkwamen, werden veel bijenvolken vernietigd. Niet alleen door het vangen van de bijen, maar ook doordat de bijenvolken daardoor ernstig verzwakten. Voor 1990 leek het alsof de Bijenwolf zeldzaam was, maar op spoorwegemplacements kwam hij talrijk tot massaal voor. Op verschillende locaties met meer dan 1000 nesten.

De Bijenwolf nestelde vaak massaal op zandgronden met open plekken. Veel plekken waar de Bijenwolf nestelde zijn nu bebouwd of omgevormd tot parkeerplaatsen. De Bijenwolf is sinds ca. 2000 ook buiten de spoorwegterreinen een vrij algemene soort die in de meeste steden en in veel tuinen is aan te treffen. Zeker na 1950 is de Bijenwolf in vergelijking met vorige eeuwen niet meer echt schadelijk geweest. Kortom op dit moment en in de naaste toekomst hoeven imkers niet bang te zijn voor de bijenwolf. De Bijenwolf is nu echt een stadsdier. (Arie Koster, 1985).

Foto 5-9-2021 Hoek van Holland
De antennes worden nog even gepoetst.

Foto 5-9-2021 Hoek van Holland
De kaken worden schoongepoetst.

Het graven van het nest.

Voordat de bij wordt gevangen moet er eerst een nest worden gegraven. De nestgang kan meer dan 1 m lang zijn. Aan het eind van de gang worden de 3 tot enkele tientallen cellen gegraven. Voor iedere cel worden ca. 4 honingbijen gevangen. Het aantal honingbijen bepaalt tevens het geslacht. Twee bijen geeft een mannetje, bij meer bijen wordt de larve een vrouwtje, deze zijn ook groter.

Een nest in aanleg.

Het nest is af.

Foto's: 24-08-2022 parkeerterrein Rotterdam

In het nest wordt er een eitje op de bij gelegd. De larve die hieruit komt, eet het binnenste gedeelte van de verlamde bij op. Daarna gaat de larve een rustfase in, welke duurt tot het volgende voorjaar. Uiteindelijk zal de larve zich verpoppen en meestal begin juni zich ontpoppen. En daarmee is de levenscyclus van de Bijenwolf rond.

De onderstaande foto's laten zien hoe het graven in zijn werk gaat.

De groeven sporen om het nest worden veroorzaakt doordat ze steentjes tijdens het uitgraven van het nest op een bepaalde manier ingraaft.

Hier heeft ze een stukje steen beet met haar kaken, deze wordt achterwaarts het nest uitgedragen.

Zij is al aan het graven om het steentje wat ze in haar bek heeft in te bedden.

Het steentje wordt onderlangs naar achteren gelanceerd, vervolgens ....

... wordt het steentje ingegraven zodat het niet meer kan weggrollen.

Het graven en verwijderen van steentjes gaat continue door .....

Wat een doorzettingsvermogen heeft ze.

Weer wordt het steentje onderlangs naar achteren gelanceerd.

Eén van de nestingen, er worden meerdere ingangen gegraven.

Hier zijn 2 nestingen van één nest te zien.

Nestingang nummer 3 wordt gegraven.

Even uitrusten, dat graven is best zwaar.

Er is een honingbij gevangen, deze wordt tussen de pootjes ingeklemd tijdens de vlucht.

Ze is op zoek naar haar nest.

Om precies die plek terug te kunnen vinden, te midden van soms wel enige honderden nestingen heeft ze diverse oriëntatiepunten van de directe omgeving heel goed in zich opgenomen. Bij dit nest waren er wat plantenresten op de opening terecht gekomen, waardoor de Bijenwolf niet rechtstreeks het nest in kon vliegen. De Bijenwolf is in beraad, zij bekijkt haar omgeving nogmaals en komt tot de conclusie dat ze wel bij het juiste nestingang vloog. Elke Bijenwolf markeert haar nest met geursporen.

Hier moet het ergens zijn.

Een bijenwolf met een verlamde honingbij.

De gevangen honingbij wordt het nest ingebracht.

Vervolgens kan ze weer op jacht gaan.

Bronnen die geraadpleegd zijn:

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Bijenwolf_\(wesp\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Bijenwolf_(wesp))

https://www.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/species/nsr_taxon.php?id=166143&cat=152

<https://library.wur.nl/ojs/index.php/bijenhouden/article/view/7960/7463>

Bijenwolfmannen nauwelijks meer te vinden, 14-AUG-2022 met film:

<https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=29577>

ook een Bijenwolf

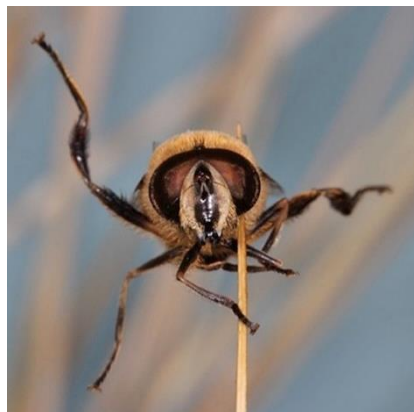
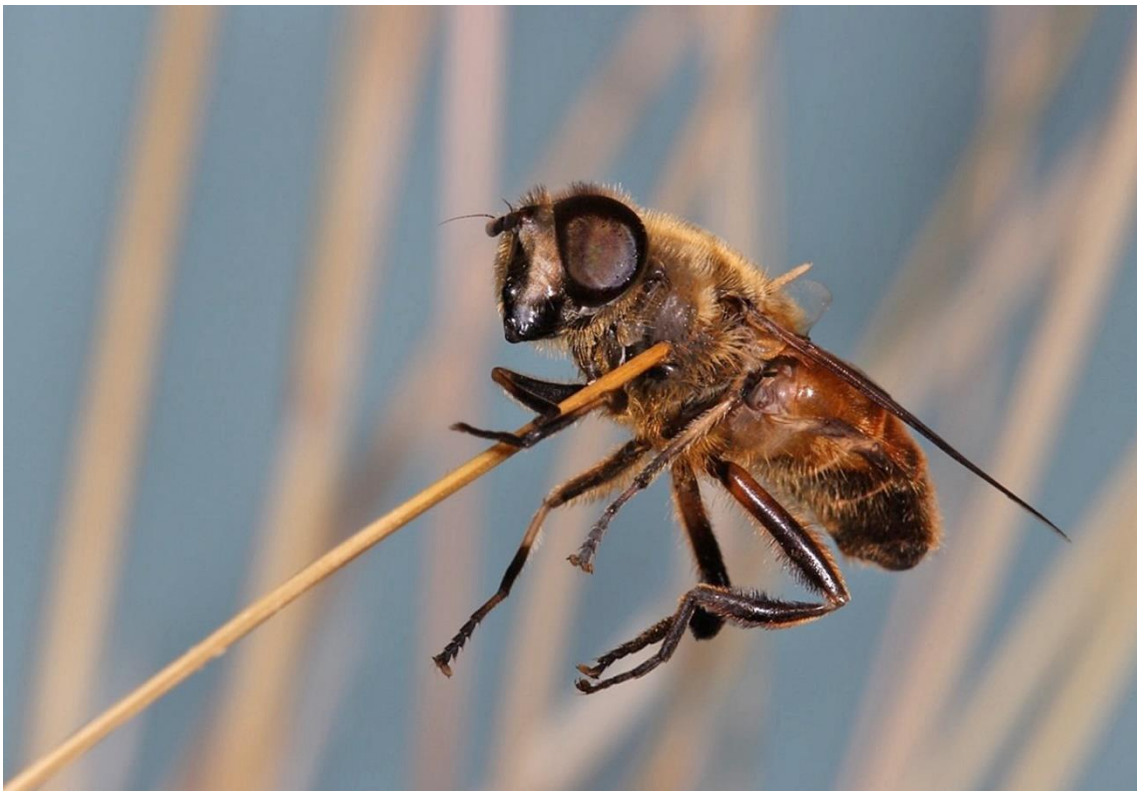
Op helm gespiest

(tekst en foto's Aart Noordam)

Een paar maal kwam ik in de duinen Blinde bijen (*Eristalis*) vastgespiest op helm tegen. Steeds in de buurt van de zeereep, en na dagen met harde wind.

Hier een paar foto's alweer van 2017, uit de Kikkervallei in Meijendel. Deze Blinde bijen waren door hun borststuk doorboord.

Ze leefden allemaal nog. Hieronder drie foto's van dezelfde Blinde bij van voren genomen waarbij je hem met zijn poten ziet zwaaien in een vergeefse poging zich te bevrijden – Kikkervallei 8 juli 2017. Ik heb er ook een video-opname van.

Een gespieste Blinde bij, Meijendel, Kikkervallei 8 juli 2017

Een andere gespieste Blinde bij, Meijendel, Kikkervallei, 14 juni 2017

Dit moet gewoon een ongeluk geweest zijn. De wind moet de vlucht van de blinde bijen gestoord hebben en de heen en weer zwiepende helm was daarbij onberekenbaar.

Een andere verklaring dan dit is uiterst onwaarschijnlijk.

Herman de Jong zag wel ooit in de Amsterdamse Waterleidingduinen op biezen langs de waterkant opgespieste libellen; dit zou misschien het werk van een klauwier kunnen zijn, maar bij deze blinde bijen op helm, telkens na een dag harde wind, is dat onmogelijk.

Omdat ik het onwaarschijnlijk vond dat ik de enige was die dit verschijnsel ooit gezien had, heb ik een aantal mensen uitgehoord die heel veel in het duin geweest waren; maar dit leverde weinig op tot het contact met Maarten Langbroek, opgegroeid in Katwijk, met een zeer veelzijdige ervaring duinonderzoek doend voor bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Dunea. Hij had er duidelijk meer ervaring mee dan ik. Ik laat hem graag zelf aan het woord:

Ik ben zeker bekend met dit fenomeen. Ik heb voor mijn vorige werkgever veelvuldig duingebieden gekarteerd, en daardoor moest ik ook hele stukken zeereep aflopen. In vrijwel ieder duingebied waar ik ben geweest (Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland) ben ik deze gespieste zweefvliegen tegengekomen.

Ik vermoed inderdaad door sterke gestuwde zeewind tegen de grassprietten aangevlogen en daardoor doorboord geraakt. Opvallend is ook dat de individuen op steeds andere plaatsen doorboord zijn, soms in het midden van het borststuk, dan weer aan de kop, en dan weer in het achtergedeelte.

Verrassend dat Maarten hier zoveel ervaring mee had en ook andere lichaamsdelen noemt die doorboord werden: niet alleen het borststuk. Het zal geen grote invloed hebben op populaties, maar het blijft een raar verschijnsel, dat ik graag een keer onder de aandacht wilde brengen. Bij velen onbekend.

Allen die informatie gaven, in de eerste plaats Maarten Langbroek, van harte bedankt.

Vlietlanden – Vlaardingen 15 juli 2024

(tekst en foto's Willemein Poot)

Om 08:50 uur stonden Michel van Adrichem en ik bij de werkboot gereed om mee te gaan. Wij waren de enige gegadigden van het LIW. In het weer kon het niet zitten. Er stond bijna geen wind en het was een lekkere temperatuur, niet te warm, niet te koud.

De vrijwilligers van Natuurmonumenten hesen zich in tuinbroeken en hoge laarzen. Ik had zonder er bij na te denken mijn hoge wandelschoenen aangetrokken. Michel leek laarzen te warm en liep op zijn sandalen met zijn broek in zijn al spoedig natte sokken.

Wij meerden aan bij het zuidelijkste stuk land. De vrijwilligers en de boswachter gingen van boord en gingen zich bezighouden met het openmaken van de intussen dichtgegroeide greppels, die het water op het veenland moesten aanvoeren bij droogte en afvoeren bij veel neerslag.

Het veen was al enige tijd geleden gemaaid. Er waren echter ook stukken ongemaaid, om schuilplaats te kunnen bieden aan de noordse woelmuizen (*Alexandromys oeconomicus arenicola*).

De aannemer was op een gedeelte bezig om met rupsvoertuigen het hooi af te voeren. Vanwege de vele regen was het veen lang onbegaanbaar geweest voor de voertuigen, waardoor het maaisel te lang was blijven liggen. Dit gaf enerzijds uitspoeling, maar dat was niet het ergste. De onder het hooi liggende planten begonnen te kleuren en het maaisel begon op sommige natte plekken te rotten, wat het afvoeren zou bemoeilijken.

Op het gemaaide gedeelte stonden wat witte klavertjes te bloeien. De snorren langs de sloten zagen er het aantrekkelijkst uit om insecten te spotten.

Het was de dag voor *Scirtes hemisphaericus* om rond te scharrelen. Als je iets donkers in je ooghoeken zag bewegen dan waren het deze **moerasweekschilden**, kevertjes met uitstekende stevige pootjes zoals aardvlooien.

Moerasweekschilden

Al snel viel ons oog op een wapenvlieg man met een groen abdomen aan de onderzijde. Michel zag dat het beestje leek op de kleine moeraswapenvlieg (*Oplodontha viridula*) maar hij zag meteen dat deze vlieg ietsje groter was dan de kleine moeraswapenvlieg. Dus toen heeft hij hem even snel met waarneming.nl opgezocht en waarneming gaf aan dat dit om de zeldzame **Veenmoeraswapenvlieg** (*Odontomyia angulata*) ging.

Veenmoeraswapenvlieg

Boven de binnensloot vloog een **Vroege glazenmaker** (*Aeshna isoceles*) die maar niet wilde poseren voor een foto. Ineens klonk er genies in de snor. Een muskusrattenvanger kwam achter het riet tevoorschijn in zijn kano. Toen ging de libel zitten op een mooi plekje vlak voor de muskusrattenvanger, buiten mijn camera-bereik. De man probeerde snel zijn waadpak open te maken en zijn telefoon te grijpen, maar helaas vloog de libel weer op voor hij zijn telefoon te pakken kreeg. Even later kreeg ik alsnog een kans.

De muskusrattenvanger vertelde dat er veel muskusratten in het gebied voorkomen, maar zij zijn moeilijk op te sporen, omdat ze hun gangen in het veengebied zo diep hebben liggen.

Wij lunchten aan boord van de werkboot, waar Michel een gewone regendaas (*Haematopota pluvialis*) even veilig opborg in een potje, gevolgd door een gewone goudoogdaas (*Chrysops relictus*).

Vroege glazenmaker

's Middags ging ik te vergeefs op zoek naar schapenmest om mestkevers daaruit te halen. De boswachter heeft besloten te stoppen met de beweiding van schapen. Mijns inziens een goed besluit, omdat schapen veel kruiden eten en de planten daardoor niet goed tot bloei en zaadvorming komen. Natuurmonumenten gaat nu het hele veengebied maaien en het maaisel afvoeren om zodoende verarming te creëren.

Voor wij het wisten was het alweer bijna 15:00 uur en tijd om naar huis te gaan. Helaas hebben wij, in tegenstelling tot de boswachter en de vrijwilligers, geen muizen gezien.

Op 5 augustus a.s. is er een nieuwe mogelijkheid om naar insecten te zoeken en misschien spotten wij dan wel een noordse woelmuis.

Dwerg-kattenstaartsnuitkever

Bursinia, gekke cicades uit Griekenland

(tekst en foto's Aart Noordam)

In mei 2022 verbleven mijn vrouw Heleen en ik ruim twee weken in een huurhuisje op de Pelopponesos. Het was een uitgestorven leeglopende streek. We zaten in het enige bewoonde huisje van een volledig verlaten piepklein dorpje, omgeven door de mooiste natuur. 's Avonds hoorden we in de verte altijd even een concert van Goudjakhalzen, altijd direct beantwoord door het blaffen van een boerenhond, ook ver weg. We namen uit de ruïnes van de een halve eeuw geleden nog bewoonde huizen een intact aardewerken bord mee – daar liggend tussen het puin en de roze bloemen van *Silene integripetala* - als aandenken aan deze wonderlijke plek, denkend aan verdwenen vroegere gebruikers.

Een jaar eerder was er een grote brand in deze streek geweest – veel zwarte staken van afgebrande bomen, maar op de bodem een ongekende roze bloemenzee. Vorig jaar was er in Griekenland de grootste bosbrand ooit in Europa; nu bij schrijven van dit stukje op 13 juni 2024 zijn er al weer temperaturen van ongeveer 40 graden. Waar gaan we heen?

Tombra – Pelopponesos – mei 2022

We zagen er soms deze wonderlijke cicades, die ik niet op naam kon brengen. Nederlands beste cicadenkenner Kees den Bieman mailde dat het een speciale niet in Nederland voorkomende familie betrof, de Dictyopharidae, voorkomend in warmere streken. De groep waar deze cicade toe behoort kan niet of nauwelijks vliegen. Kees den Bieman hierover:

“Ze hebben dus een zeer beperkt verspreidingsvermogen en dat leidt snel tot isolatie en soortvorming. Als je in de toekomst dit soort dieren ziet neem ze dan voor me mee. Overigens is deze groep toe aan een grondige revisie. Zeker in Griekenland en het Iberisch schiereiland.”

Dus wie deze streken bezoekt, je kunt je zo entomologisch nuttig maken door dergelijke beesten op te sturen naar Kees den Bieman.

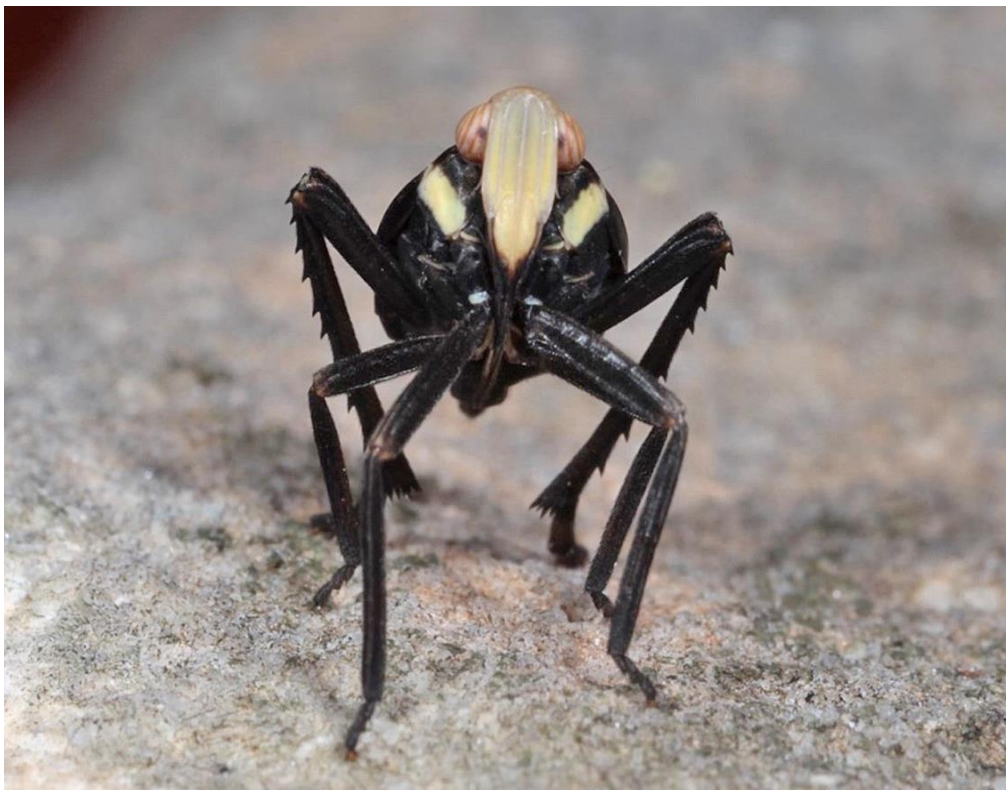
Hoe geïsoleerd deze soorten leven blijkt wel uit wat er over deze groep (onderfamilie Orgeriinae) staat in het cicadenboekje van Remane en Wachmann. In de Oostelijke Mediterranee kwamen toen (1993) 88 soorten voor, in de Westelijke Mediterranee 39 soorten, en geen enkele soort kwam zowel westelijk als oostelijk voor.

Bij veel soorten is de snuit nog veel groter, hol en gevuld met gas. Kees den Bieman speculeerde dat het gas in de snuit mogelijk met de verdeling van de zwaartekracht te maken had, omdat veel verwante soorten een ver vooruitstekende snuit hebben – zie de foto's van *Almana longipes*. Zelf dacht ik dat het misschien ook iets met geluidsproductie te maken zou kunnen hebben. Zie de wonderlijke geluiden in de bossenaflevering van Planet Earth (afl 5 -12 juni op NPO1), waar van tropische verwanten de meest wonderlijke geluiden te horen zijn. Kortom – onderzoeksvragen genoeg. Het geluid van de Nachtegaal en de Wielewaal kennen we allemaal. Wie heeft er ooit naar de geluiden van deze wonderlijke dwergen geluisterd?

Ze leven op lagere vegetatie, niet in bomen. Deze cicades spongen vaak snel weg bij het fotograferen.

Literatuur

Reinhard Remane & Ekkehard Wachmann, 1993. Zikaden – kennenleren beobachten. 288 pp. Naturbuch Verlag.

Grote letter of kleine letter

Voor velen is het nog steeds onduidelijk of dieren- en plantennamen met een hoofd- of kleine letter beginnen. De KNNV, EIS Nederland en Naturalis houden zich aan het advies van de Taalunie en Onze Taal, maar dit advies wordt (nog) niet door alle instanties gevolgd.

Het advies van de Taalunie en Onze Taal:

Kleine letter

Dieren- en plantennamen schrijf je in algemene teksten met kleine letters. Goed zijn bijvoorbeeld: **geranium, hond, das, hagedis, monnikskap, ooievaarsbek, begonia, hortensia, rode beuk en grove den**. Voor plantenfamilies geldt hetzelfde: **haagbeukfamilie, begoniafamilie, papaverfamilie**, enz.

Ook als er eigenlijk een aardrijkskundige naam in de benaming verborgen zit is de kleine letter goed. Voorbeelden zijn: **barnevelder, galapagosschildpad, hollander, lotharinger, nijlpaard, shetlander en yorkshireterriër**. Hetzelfde geldt voor vernoemingen naar een persoon: **przewalskipaard, paterdavidshert, jackrussellterriër, jack russell**.

Wel een hoofdletter

Een hoofdletter komt alleen in de volgende gevallen voor:

- Als in de planten- of dierennaam een aardrijkskundige naam als bijvoeglijk naamwoord zit: **Amerikaanse eik, Deense dog, Drentse heideschapen, Duitse herder, Friese staander, Guinees biggetje, Kaukasisch vergeet-mij-nietje, Mechelse herder, Vlaamse gaai**.
- Aan het begin van de wetenschappelijke Latijnse benaming van een plant of dier: **Aconitum henryi, Geranium sanguineum, Malus domestica, Meles taxus, Mustela putorius, Talpa europaea**.
- Bij diernamen die beginnen met de bezitsvorm van de naam van de ontdekker: **Cetti's zanger, Darwins nandoe, Temmincks strandloper**.

Of je nu het bovenstaand advies volgt of niet, het advies van de redactie is om in ieder geval daar consequent in te zijn. Daarmee wordt bedoeld dat je in een tekst niet afwisselend de ene keer een dier- of plantennaam met een hoofdletter moet laten beginnen en de andere keer met een kleine letter.

Redactie

Arme daas!

